

Inadmisibilitatea admitterii unui recurs în condițiile în care recurentul nu avea interes să promoveze calea de atac

Prof. univ. dr. Claudia ROȘU
Lector univ. dr. Adrian FANU-MOCA
Facultatea de Drept și Științe Administrative
Universitatea de Vest Timișoara

The paper examines the case in which an appellant, whom has been granted what he requested at first instance, promotes the appeal, which is upheld. In our opinion, the appeal must be rejected as inadmissible, since this is an appeal promoted by a party for which the decision is not adverse. The appeal can be promoted only by the part whose rights have been affected by the sentence recourse. Obtaining what was requested, can also be put in question the lack of interest in promoting the appeal.

A court order, regardless at which procedural stage is given, and the more so by a court for judicial control, must be legal and must reflect the correct application of the existing rule of law in this case.

1. Preliminarii.

Subiect al recursului este cel care are vocația să exercite această cale de atac¹. Sunt subiecte ale recursului părțile litigante, cele care au participat ca reclamante și pârâte la judecata în fond și apoi la judecata în apel, denumite în recurs parte recurentă și parte intimată².

Pentru a avea calitatea de recurent, hotărârea trebuie să îi fie *defavorabilă părții care o atacă* (s. n. – C. R., A. F.-M.). Părții căreia i s-a admis cererea nu i se recunoaște dreptul la recurs nici dacă în cursul judecării în fond i s-a respins o excepție, dar, pentru a se ajunge la o soluție legală sub toate aspectele, i se dă posibilitatea să reitereze în fața instanței de recurs excepția respinsă în ipoteza exercitării recursului de partea potrivnică³.

Părțile îndreptățite să exercite recursul sunt reclamantul și pârâtul. Dar pot avea calitatea de recurent și terțele persoane care, voluntar sau forțat, în condițiile prevăzute de art. 49-66 C. pr. civ., au intrat în proces (intervenientul principal, chematul în garanție, persoanele care devin participanți prin intermediul chemării în judecată a altor persoane, persoana arătată ca titular al dreptului).

În cazul coparticipării procesuale, fiecare coparticipant poate exercita recursul, efectele acestuia răsfrângându-se, de regulă, numai asupra coparticipantului recurent, nu și asupra celorlalți coparticipanți care nu au declarat recurs

¹ I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, ediția 2, Editura C.H. Beck, București, 2007, vol. II, p. 226.

² C. Roșu, *Drept procesual civil, partea specială*, Editura C. H. Beck, București, 2008, p. 45.

³ I. Deleanu, *op. cit.*, vol. II, p. 364.

Calitatea de parte nu este suficientă pentru a exercita recursul, trebuind, de asemenea, ca fiecare recurent să își justifice interesul promovării recursului, acesta rămânând o condiție ce trebuie îndeplinită și verificată pe întreg parcursul demersului litigant⁴.

Printre mențiunile pe care trebuie să le cuprindă cererea de recurs, sub sancțiunea nulității, astfel cum dispune art. 302¹ C. pr. civ., sunt și motivele de nelegalitate pe care se întemeiază recursul, precum și dezvoltarea lor sau, după caz, mențiunea că vor fi depuse printr-un memoriu separat.

Motivarea recursului presupune⁵ evocarea cauzelor de nelegalitate care justifică exercitarea acestei căi extraordinare de atac, circumscrise de art. 304 C. pr. civ., și dezvoltarea lor, respectiv încadrarea într-unul din motivele prevăzute expres de lege, printr-o argumentare, în fapt și în drept *a greșelilor care se pretind a fi fost săvârșite prin hotărârea atacată* (s. n. – C. R., A. F.-M.). Desigur, în cazul recursului exercitat *omisso medio*, în condițiile art. 304¹ C. pr. civ., acesta „nu este limitat la motivele de casare prevăzute în art. 304, instanța putând să examineze cauza sub toate aspectele”, însă recurentul este dator, sub sancțiunea nulității, să indice și să dezvolte motivele pe care își fundamentează recursul.

Având în vedere principiul disponibilității, cât și regula impusă de art. 306 alin. 2 C. pr. civ., rezultă în mod indeniabil că instanța este ținută să verifice legalitatea hotărârii atacate în limita motivelor invocate de către recurent, chiar și în cazul unui recurs exercitat ca primă cale de atac, aceasta putând invoca din oficiu doar motivele de ordine publică, care însă vor fi puse în mod obligatoriu în dezbateria părților.

2. Nelegalitatea hotărârii de admitere a unui recurs inadmisibil.

Pornind de la considerațiile teoretice prezentate mai sus, considerăm nelegală Decizia civilă nr. 762 pronunțată de Curtea de Apel Timișoara, Secția conflicte de muncă și asigurări sociale la data de 12 mai 2009, prin care s-a dispus admiterea unui recurs inadmisibil⁶.

În fața primei instanțe, s-a solicitat, pe de o parte, acordarea sporului de fidelitate în cuantum de 15% din salariul de bază pentru salariații membrii de sindicat și nesindicaliști cu o vechime neîntreruptă în unitate de 10 ani începând de la data de 04.04.2006, sume actualizate la data plății efective, precum și în continuare, pe durata derulării contractelor individuale de muncă, iar, pe de altă parte, în baza art. 274 C. pr. civ., cheltuieli de judecată. Acțiunea a avut la bază Contractul colectiv de muncă la nivel de ramură cultură pe anii 2006-2008⁷, contract care își produce efectele și asupra pârâtei din cauză, instituție artistică.

Ceea ce urmărim să supunem dezbaterii teoretice este soluția instanței de recurs, care, din punct de vedere procedural, a admis un recurs inadmisibil.

⁴ Într-o decizie de speță, Curtea de Casație și Justiție a României a statuat că părțile în proces nu pot ataca cu recurs o hotărâre judecătorească, în interesul abstract al legii, ci numai în interesul lor propriu și în măsura în care au suferit un prejudiciu prin acea hotărâre (Cas. I, dec. nr. 56/1921, publicată în Curierul judiciar nr. 5/1922, citată și în I. Deleanu, *op. cit.*, vol. II, p. 229, nota 2).

⁵ G. C. Frentiu, D.-L. Băldean, *Codul de procedură civilă comentat și adnotat*, Editura Hamangiu, București, 2008, p. 848.

⁶ Decizia civilă nr. 762/2009, pronunțată de secția conflicte de muncă și asigurări sociale a Curții de apel Timișoara (nepublicată).

⁷ Contractul colectiv de muncă la nivel de ramură cultură pe anii 2006-2008, a fost publicat în „Monitorul oficial al României”, partea V nr. 5 din 4 aprilie 2006.

Astfel, în urma dezbaterilor, prima instanță, prin Sentința civilă nr. 3492/bis/PI/2008⁸, a admis acțiunea și a obligat pârâta să acorde sporul de fidelitate solicitat, admitând, de asemenea, și cererea de chemare în garanție, în sensul că a obligat chematul în garanție să aloce fondurile necesare plății sporului de fidelitate de 15 % în beneficiul reclamantilor, cu obligarea pârâtelor la plata cheltuielilor de judecată.

Ceea ce este de reținut pentru analiza noastră este solicitarea pârâtei din acest dosar. Astfel, prin întâmpinare, aceasta a solicitat respingerea acțiunii față de aceasta, deoarece este ordonator terțiar de credite și nu are posibilitatea de a acorda aceste sporuri, formulând o cerere de chemare în garanție, prin care ordonatorul principal de credite să fie obligat să acorde sporul de fidelitate în cuantum de 15% din salariul de bază salariaților cu o vechime neîntreruptă în muncă de 10 ani.

Instanța de fond a admis cererea de chemare în garanție deoarece între pârâtă și chemata în garanție există raport juridic de natură financiară, dată fiind împrejurarea că partea chemată în garanție este ordonator principal de credite, iar pârâta este ordonator terțiar de credite. În acest sens, instanța a dispus obligarea chematei în garanție să aloce fondurile necesare plății sporului de fidelitate de 15%.

Din analiza dispozitivului sentinței reiese că pârâta a obținut ceea ce a solicitat, respectiv alocarea fondurilor necesare pentru ca aceasta să plătească sporul de fidelitate solicitat de reclamant, în contextul în care pârâta este angajatorul, iar acesta este obligat să plătească toate drepturile salariale ale angajaților, inclusiv sporurile, între angajați și ordonatorul principal de credite neexistând vreun raport de muncă.

Cu toate acestea, pârâta a formulat recurs, prin care a solicitat pronunțarea unei hotărâri prin care să-i fie admis recursul, modificarea în parte a hotărârii recurate, în sensul exonerării acesteia de la plata sporurilor în cauză și a cheltuielilor de judecată aferente, solicitând obligarea chematului în garanție la suportarea cheltuielilor în cauză.

În motivarea recursului s-a arătat că, fiind un ordonator terțiar de credite bugetare și nu ordonator primar, nu poate acorda aceste sporuri, având în vedere ca în Legea 353/2007⁹ la art.9 alin. 3 se prevede că instituțiile de spectacole vor acorda premii, stimulente, precum și sporuri prevăzute de lege sau în contractul colectiv de muncă pe ramură, în limitele bugetului aprobat, ordonatorul terțiar neavând aprobate sporurile în cauză, aceasta chestiune fiind de competența chematului în garanție, astfel încât chematul în garanție este dator să suporte aceste cheltuieli, separat de sumele ce le sunt alocate prin buget.

În opinia noastră, recursul trebuia respins ca inadmisibil, fiind vorba de un recurs promovat de o parte pentru care hotărârea nu-i este defavorabilă. Solicitând chemarea în garanție, pârâta a urmărit tocmai să primească sumele necesare pentru ca ulterior să aibă posibilitatea de a acorda sporul prevăzut în contractul colectiv de muncă la nivel de ramură culturală, ea fiind, de altfel, singurul subiect de drept care putea face plata către salariați a acestor sume.

Reclamantii-intimați au solicitat respingerea recursului ca inadmisibil, motivat pe faptul că poate promova recurs doar cel ale cărui drepturi au fost afectate prin sentința recurată. Or,

⁸ Sentința civilă nr. 3492/bis/PI/2008, pronunțată de Tribunalul Timiș, secția civilă (nepublicată).

⁹ Legea nr. 353/2007 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 21/2007 privind instituțiile și companiile de spectacole sau concerte, precum și desfășurarea activității de impresariat artistic a fost publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I nr. 860 din 17 decembrie 2007.

recurenta a solicitat prin cererea de chemare în garanție ca ordonatorul principal de credite - Ministerul Culturii și Cultelor - să fie obligat să acorde sporul de fidelitate solicitat prin acțiunea introductivă, ceea ce a și obținut o dată cu pronunțarea sentinței.

Considerăm că prima instanță a pronunțat o hotărâre legală și temeinică, deoarece a obligat chematul în garanție să aloce fondurile necesare plății sporului de fidelitate de 15 % de la data de 04.04.2006, sume actualizate la data plății, precum și în continuare, lunar, pe durata derulării contractului individual de muncă. În condițiile în care, instanța de fond a acordat exact ceea ce s-a cerut, și anume obligarea chematului în garanție să aloce sumele necesare pentru ca angajatorul-recurentul din speță să poată acorda sporul de fidelitate solicitat, recursul promovat de pârâtă apare ca fiind inadmisibil.

Prin sentință recurentei nu i-a fost lezat niciun drept sau interes legitim, astfel că aceasta nu putea exercita calea extraordinară de atac a recursului împotriva unei hotărâri judecătorești prin care i s-a acordat ceea ce a solicitat, întrucât aceasta nu putea justifica nici un interes în acest sens.

Odată ce chematul în garanție a fost obligat să aloce sumele necesare pentru plata sporurilor, pârâta nu se mai putea prevala de faptul că este ordonator terțiar de credite, deoarece prin sentință i s-au stabilit sumele necesare pentru acordarea acestui drept legal, dispunându-se obligarea subiectului în drept să le aloce.

Mai mult, solicitarea recurentei de a fi exonerată de la plata sporurilor în cauză o apreciem, de asemenea, inadmisibilă, deoarece aceasta are calitatea de angajator și, pe cale de consecință, îi revine obligația de a face aplicarea art. 45 alin. 1 lit. f) din Contractul colectiv de muncă unic la nivel de ramură cultură pe anii 2006-2008. Această obligație, după virarea sumelor de către chematul în garanție, revine recurentei, astfel încât, și sub acest aspect, recursul pârâtei se vedește inadmisibil.

Obținând ceea ce a solicitat, în cauză se pune problema lipsei de interes a pârâtei în promovarea recursului, or, excepția lipsei de interes, fiind o excepție de fond, potrivit art. 137 C. pr. civ., instanța de recurs era obligată să se pronunțe în mod primordial asupra ei, deoarece admiterea ei face de prisos, în tot sau în parte, cercetarea în fond a pricinii.

De asemenea, lipsa de interes este și o excepție peremptorie¹⁰, care tinde la împiedicarea judecării pe fond, respectiv, cum este și cazul dedus analizei noastre, la respingerea recursului ca inadmisibil.

Regula generală este că excepțiile se soluționează anterior judecării fondului cauzei pentru a se împiedica tergiversarea judecării acesteia, deoarece există posibilitatea ca hotărârea să poată fi pronunțată în temeiul unei excepții, fapt care face inutilă cercetarea fondului¹¹.

În cazul invocării atât a excepției inadmisibilității, cât și a celei a lipsei de interes, instanța va analiza mai întâi excepția inadmisibilității recursului, în scopul determinării cadrului procesual în care se vor analiza celelalte excepții, în situația în care excepția inadmisibilității ar fi respinsă. Astfel, în cazul respingerii excepției inadmisibilității, instanța va trece la analiza

¹⁰ C. Roșu, L. Dănilă, *Drept procesual civil*, Ediția 5, Editura C. H. Beck, București, 2007, p. 249; G. C. Frențiu, D.-L. Băldean, *op. cit.*, p. 447.

¹¹ G. C. Frențiu, D.-L. Băldean, *op. cit.*, p. 447.

excepției lipsei de interes, deoarece se impune stabilirea în mod primordial a folosului practic urmărit de partea care a promovat cererea sau calea de atac¹².

În speța dedusă analizei, instanța de recurs, deși prin întâmpinare a fost invocată inadmisibilitatea recursului pârâtei, a trecut peste această excepție și a dispus admiterea recursului, cu consecința modificării parțiale a sentinței atacate.

3. Nelegalitatea soluției de respingere a recursului chematului în garanție.

În cauză și chematul în garanție a promovat recurs, prin care a solicitat respingerea cererii de chemare în garanție, ca introdusă împotriva unei persoane fără calitate procesuală pasivă. Această excepție a fost invocată de către chematul în garanție și în fața primei instanțe, însă a fost respinsă de aceasta.

Chematul în garanție în motivarea recursului a arătat că în speță este vorba despre un litigiu de muncă al cărui obiect constă în plata unor drepturi salariale și a unor despăgubiri către salariați, astfel că părți într-un atare raport nu pot fi decât angajatorul și angajatul, conform art. 282 lit. a) din Codul muncii. Chematul în garanție nu are calitatea de angajator al reclamanților, iar între el și reclamant nu există raporturi juridice care să dea naștere obligației de plată a sporului solicitat.

Cu privire la motivele de recurs ale garantului, instanța de recurs a reținut că legitimarea procesuală a acestuia se justifică pornind de la modalitatea în care legiuitorul a instituit prin art. 20 din Ordonanța Guvernului nr. 21/2007¹³ mecanismul finanțării instituțiilor de spectacole sau concerte, adică din venituri proprii și subvenții acordate de la bugetul de stat ori de la bugetele locale, după caz, prin bugetul autorităților publice în subordinea cărora funcționează instituțiile respective.

Instanța de recurs a mai reținut că prin art. 21 alin. 1 din Ordonanța Guvernului nr. 21/2007 s-a stabilit că finanțarea cheltuielilor necesare funcționării instituțiilor de spectacole sau concerte se realizează pentru cheltuielile de personal, în principal, din subvenții acordate de la bugetul de stat, prin intermediul ministerului de resort.

De asemenea, instanța de recurs a înlăturat argumentul chematului în garanție, potrivit căruia nu există un raport juridic obligațional menit a justifica obligarea acestuia la plata sumelor de bani solicitate prin cererile salariaților. Procedând astfel, instanța de recurs își fundamentează motivarea pe o interpretare greșită a dispozitivului sentinței recurate, în contextul în care de esența instituției chemării în garanție reglementate de art. 60 și urm. C. pr. civ. este existența unor raporturi juridice subsidiare între garant, pe de o parte, și titularul cererii de chemare în garanție - în speță, pârâta -, pe de altă parte.

Instanța de recurs a considerat că nu există raporturi juridice între reclamant și chematul în garanție, însă obligația de finanțare îi aparține acestuia din urmă, având în vedere că angajatorul este o instituție publică. Aceste raporturi apar ca neîndoielnice, în condițiile în care la negocierea și încheierea contractului colectiv de muncă la nivel de ramură, de care s-au prevalat reclamanții, patronatul a fost reprezentat de chematul în garanție, care a semnat acordul colectiv, asumându-și implicit și responsabilitatea alocării de fonduri suficiente pentru respectarea drepturilor salariale recunoscute în conținutul contractului.

¹² Idem, p. 450.

¹³ Ordonanța Guvernului nr. 21/2007 privind instituțiile și companiile de spectacole sau concerte precum și desfășurarea activității de impresariat artistic a fost publicată în „Monitorul oficial al României”, partea I nr. 82 din 2 februarie 2007.

Respingerea recursului chematului în garanție se vedește nelegală, prin prisma celor statuate de instanța supremă într-o soluție de speță. Astfel, instanța a fost sesizată cu un litigiu asemănător, în care s-a pretins de către doi funcționari publici plata sporului de fidelitate, cerându-se obligarea în mod direct a ordonatorului principal de credite la plata acestui spor, iar nu a ordonatorului terțiar de credite, în serviciul căruia se aflau. La rândul său, ordonatorul principal de credite a chemat în garanție Ministerul Economiei și Finanțelor.

Instanța supremă, prin Decizia nr. 3522/2008¹⁴, a decis că în litigiul având ca obiect solicitarea unor drepturi de natură salarială, calitatea procesuală pasivă *este deținută exclusiv* (s. n. – C. R. – A. F.–M) de către instituția cu care funcționarul public are stabilit raportul de serviciu.

Chiar dacă în speța supusă analizei nu este vorba despre funcționari publici, în cauză pârâta este o instituție publică și apar ca valabile argumentele instanței supreme. Astfel, în motivare s-a reținut faptul că ministerul în interiorul căruia instituția publică este organizată și funcționează, în calitatea acestuia de ordonator principal de credite, repartizează instituțiilor subordonate creditele bugetare aprobate nu constituie un temei suficient pentru atragerea acestuia în litigiu, motivația invocată de reclamant vizând garanția că obligația bănească a instituției publice va fi astfel executată neavând suport în dispozițiile procedurale privitoare la condițiile de exercițiu ale acțiunii civile.

În opinia noastră, soluția legală a instanței pentru recursul chematului în garanție ar fi fost aceea de admitere a acestui recurs și de constatare a lipsei calității sale procesuale pasive, cu consecința exonerării sale de la obligarea de a aloca fondurile necesare plății sporului de fidelitate.

4. Concluzii.

Așa cum am arătat mai sus, considerăm nelegală soluția pronunțată prin decizia comentată. În opinia noastră, soluția legală ar fi fost aceea de respingere a recursului pârâtei ca inadmisibil și de admitere a recursului chematului în garanție, în sensul respingerii cererii de chemare în garanție ca introdusă împotriva unei persoane fără calitate procesuală pasivă.

O hotărâre judecătorească, indiferent în ce stadiu procesual este pronunțată, și cu atât mai mult de o instanță de control judiciar, trebuie să fie legală și să reflecte aplicarea corectă a regulii de drept la speța existentă. Pentru realizarea acestui deziderat instanțele de judecată trebuie să verifice îndeplinirea condițiilor esențiale pentru exercitarea acțiunii civile, printre care și interesul.

Excepția lipsei de interes este o excepție de fond, a cărei admitere conduce la respingerea cererii.

Hotărârea judecătorească trebuie să fie apogeul activității de judecată, actul culminativ al acestui demers logico-juridic, și de aceea în cuprinsul ei trebuie să se reflecte și să se înlănțuiască logic trei operațiuni: aprecierea faptelor alecate; identificarea și interpretarea regulilor de drept aplicabile și deducerea consecințelor primelor operațiuni, cu consecința exprimării lor prin pronunțarea hotărârii¹⁵.

¹⁴ Înalta Curte de Casație și Justiție, S. de cont. adm și fiscal, dec. nr. 3522/2008, în „Dreptul” nr. 6/2009, p. 249-250.

¹⁵ I. Deleanu, *Tratat de procedură civilă*, II, Editura Servo-Sat, Arad, 2004, p. 18.